

Tjalling

Colofon

ISBN: 978 94 6365 344 2

1e druk 2021

© 2021, Monique en Hans van Elst

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Alle namen van relevante personen, instituten en plaatsen in het boek zijn om redenen van privacy veranderd. Het is op geen enkele wijze onze bedoeling betrokkenen te kwetsen of op andere wijze schade te berokkenen.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the authors and the publisher.

Tjalling

‘Volo non valeo’

Ik ben bereid maar niet in staat

Monique en Hans van Elst

Heftige golven

We staan voor de golven die je hebt gemaakt,
stil zwijgend zijn we diep geraakt.

Toen we het zagen was je er niet meer,
o, jongen, wat doet het zeer.

We zien hoge golven in het zicht
naar boven kijkend ook helder geel licht
Een blijk van hoop geef je hier duidelijk aan
Waarom moesten we je laten gaan?

M.

Inhoud

Voorwoord	9
Voorgeschiedenis	11
Geboren	11
Doop van Tjalling	12
Lingeland	14
Afscheidsfeestje	18
Verhuizen naar Haar, Duitsland	19
De geboorte van Maurice	21
Kindergarten	23
Europese school	23
Vaarwel München	24
Maarssebroek	25
Emotioneel bezoek	26
Kerstmis	26
De derde schok	27
Pinkhuis	28
Afsluiting basisschool	30
Middelbare school	32
Eindexamen	33
Studie chemische technologie	34
Vakantie Amerika	36
Een greep uit zijn studententijd	37
Uitspraken van een bijna tevreden Tjalling	38
Laatste studiefase	39
Afstuderen	40
Ingenieursdiploma	41
De toekomst tegemoet	42
Terug naar huis	43
Optimisme	43
Kamer opzeggen	46
Positief	46
Neurologisch onderzoek	50
Naar de psycholoog	52
De spanning loopt op	54

Crisis bij de psycholoog	57
Eerste bezoek aan De Lichtstraal	59
Uiterst dringende brief aan de hulpverleners	63
Logeren bij Maurice	67
Ontslag De Lichtstraal	69
Begeleiding	70
Toch op vakantie	71
Tjalling belt	73
Thuiskomst...	74
Vaststellen van het overlijden	77
Verder zonder Tjalling	79
Begrafenisvoorbereiding	79
Dag van de begrafenis	80
Intens verdriet	85
Dossiers en andere informatie verzamelen	88
Dossier huisarts	88
De Lichtstraal	93
Universitair Medisch Centrum	95
Afspraak met de psycholoog	99
Dossier De Lichtstraal	105
Dossier Rode Tulp opvragen	110
Dossier controlerend arts	111
Verdere informatie verzamelen	113
Christiaan, een goede vriend van Tjalling, vertelt	114
Eindelijk het dossier van Joosten	124
Dossier van de Jozef kliniek	128
Analyse van de verzamelde informatie	152
Vergelijken diagnoses	154
'Verrast'	157
Samenvatting	159
Conclusies	161
Epiloog	165
Over de schrijvers	175
Dankwoord	177

Voorwoord

Dit verhaal gaat over onze zoon Tjalling, die na een intens moeilijke periode en zeer heftige strijd, op 27 juli 2004 suicide heeft gepleegd.

Wij hebben dit proces van zeer dichtbij meegemaakt. Na deze gruwelijke catastrofe proberen wij uit te zoeken hoe het zover heeft kunnen komen. Hierbij worden we gesteund door Tjalling, die een verklaring op schrift heeft gezet dat wij zijn medische dossiers mogen inzien. Deze dossiers hebben we zo goed mogelijk verzameld en bestudeerd. Een andere bron van informatie zijn de aantekeningen die Tjalling gedurende de laatste anderhalf jaar van zijn leven heeft gemaakt en voor ons heeft achtergelaten. Daarnaast hebben we met een aantal mensen gesproken die Tjalling hebben meegemaakt gedurende zijn middelbareschool- en studietijd. Tenslotte zijn er onze eigen herinneringen die we aan Tjalling hebben.

Over onze pogingen om, na deze dramatische gebeurtenis, een weg te vinden in ons leven, hebben wij diverse aantekeningen vastgelegd.

Monique van Elst-Hilckmann en Hans van Elst

Deurne, april 2021

Voorgeschiedenis

Geboren

Het is woensdag 9 februari 1977, 23.45 uur. Onze zoon is geboren, Tjalling is zijn naam. Er ontstaat een gevoel dat je nooit meer kwijt wilt raken. Emotie en blijdschap lopen door elkaar heen. Een onuitsprekelijk en intens geluksgevoel gaat er door je heen als zo'n teer wondertje in je armen belandt. Ik voel zijn blote lijfje op mijn buik van heel dichtbij. De oogjes van Tjalling zijn breed geopend en het contact lijkt direct gelegd. Zijn vader legt zijn hand op zijn warme ruggetje, een teken van verbondenheid, zo voelt het voor mij. Met zijn handje probeert Tjalling een grote mensenvinger te omsluiten. De nog aanwezige vernix (witte huidsmeer) wrijf ik over zijn lijfje uit. Alleen maar goed voor zo'n klein menskind. We blijven naar hem kijken en kunnen er niet genoeg van krijgen. Aanraken en weer kijken naar onze zoon die voor altijd deel gaat uitmaken van ons leven. We kijken naar elkaar, woorden zijn te veel, blikken zeggen genoeg. Het geluksgevoel blijft aanzwellen en houdt niet op. In je beleving is de verloskamer omgetoverd in een kamer vol geluk. Vanaf het eerste moment drinkt hij fanatiek en groeit gestaag, een vechtertje van het eerste uur.

Na een aantal dagen gaan we naar huis. De blijdschap is intens en compleet. Met z'n drieën lopen we, voor ons gevoel, 'dansend' het ziekenhuis uit en rijden richting Nederveld, waar we op dit moment wonen. Daar kunnen we met z'n drieën de eerste uren in alle rust ruimschoots genieten van ons nieuwe geluk en alle warmte die we doorlopend om ons heen voelen.

Vorbereidings

Vanaf september '76 weten we dat er gezinsuitbreiding gaat komen! Het is fantastisch en we gaan een bijzondere tijd tegemoet.

We zijn zo'n vijf maanden zwanger als we over een babykamer nadenken. Natuurlijk moet het de mooiste kamer worden en de mooiste wieg. Het gevoel van "in de wolken zijn" komt regelmatig voorbij. Het is een uitdaging om de wieg zelf te ontwerpen en te maken. Na flink wat werk staat er een mooie schommelwieg met hartjes aan de zijanten en een satijnen binnenbekleding, die ook nog verrijdbaar is. De witte broderie hemel, met het stenen kruisje uit het poppenhuis van vroeger, maakt de wieg helemaal af. Een prinselijke wieg, zeer naar tevredenheid van de makers. De gordijnen met afbeeldingen van speelgoedberen maken de kamer tot een sfeervol geheel. Ons kindje wordt verwacht, we zijn er klaar voor. *'Wat een geluk dat je een stukje van de wereld bent.'*

Doop van Tjalling

Op zondag 15 mei 1977 om 14:30 uur wordt Tjalling gedoopt in de Johanneskerk in Needer. Het is prachtig weer, een echte feestdag met allemaal blijе gezichten uit drie generaties. Na de viering zetten we het doopfeest thuis voort met een proost op de nieuwgeborene.

Een rustige baby

Op gezette tijden gaan we naar het consultatiebureau. Tjalling eet, drinkt en groeit goed. Hij is een rustige baby die zijn ouders meestal hun nachtrust gunt.

Vakantie

In juli gaan we voor de eerste keer met Tjalling in de nieuwe zeilboot ‘de kolibrie’ op vakantie. Het is even wennen met zo’n kleintje aan boord. Tjalling heeft weinig last van zijn nieuwe ‘bewegelijke woonruimte’ en slaapt goed in zijn vertrouwde bovenstel van de kinderwagen. Het wiegen van de boot is voor hem aangenaam. Hij krijgt op gezette tijden zijn fles, groente- en fruithapjes. De pampers zijn ruimschoots aanwezig in de hondenkooi. We nemen de tijd om met de veranderde gezinssituatie goed uit de voeten te kunnen. Na een paar dagen zijn we een hecht trioetje. Naast het zeilklaar maken van de boot moeten er nu heel andere handelingen worden verricht. Bijvoorbeeld zorgen dat Tjalling nergens kan uitvallen als de boot wat schuin gaat. Tjalling voelt zich als een vis in het water en helpt op zijn manier op alle fronten mee. Hij is vooral een extra vrolijke noot aan boord. Als we het draagstel in de opening van de kajuitingang met lijnen vastmaken en hem daarin zetten, vindt hij het helemaal te gek. Hij zit in een soort schommelstoel die hem duidelijk heel goed bevalt. Het is een blikvangertje voor voorbijgaande boten die niet nalaten om enthousiast te reageren.

In de caravan

Het is september geworden, Hans begint aan zijn nieuwe baan als natuurkundeleraar aan het Bonafante College in Bosdam. Aangezien we nog geen nieuwe woning hebben, staan we voorlopig in een caravan op de camping in Bosdijk. Het kampeerseizoen is een heel eind voorbij, toch amuseren we ons prima. Wandelroutes zijn er genoeg en

regelmatig komt het zonnetje tevoorschijn. Tjalling onder een warme deken in de kinderwagen en wij in dikke truien, die wel tegen een extra windstoot kunnen.

Lingeland

Ondertussen is er een woning gevonden in Lingeland. In november 1977 verhuizen we naar onze nieuwe woonomgeving, een rustige wijk met grotendeels jonge gezinnen. Naast ons woont een gezin met drie kinderen. Het contact is snel gelegd en Tjalling vindt de belangstelling van de buurmeisjes maar wat leuk.

In de kerstvakantie gaan we met Tjalling naar de wintersport in Oostenrijk. Daar hij last heeft van doorbrekende tandjes en behoorlijk wat koorts, ondernemen we de eerste dagen niet veel. De balkondeuren gaan open en we zetten Tjalling met campingbed onder de blauwe hemel.

Als het beter gaat en de koorts verdwenen is, baggeren we door de behoorlijk hoge sneeuw. Tjalling in zijn rode skipakje, de ene keer bij zijn vader op de rug, de andere keer tot zijn knietjes in de sneeuw. Voor de eerste keer een sneeuwbal voelen en sneeuw proeven, dat is echt genieten.

Bij terugkomst ligt er in Lingeland ook veel sneeuw. Buurmeisje Miranda bedenkt dat een omgekeerde slee voor zo'n klein jongetje als Tjalling meer veiligheid biedt. Hij kan er niet afvallen en ook niet uitvallen. De slee kan ook wat harder. Samen hebben ze dolle pret.

In de zomer, met zonnige dagen, zetten we het kinderbad in de tuin. De tuinslang wordt aangesloten en het "emmertje water halen" door Tjalling en zijn vriendinnetjes kan beginnen.

1978 Trektocht door Friesland naar de IJssel

We nemen in de vakantie het stoutmoedige plan op om met de boot van Friesland naar Limburg te varen. Vol goede moed gaat de reis vanuit Idskenhuisen richting Kampen, via Zwartsluis en Hasselt naar Zwolle. Daar de IJssel op, een moeizaam stuk stroomopwaarts en met wind tegen. Na uren ploeteren begint de benzine op te raken en moet er een nieuw plan worden bedacht. We 'vluchten' naar een inham waar een boot ligt, met pech, een afgebroken roer. Het is prachtig weer en we blijven hier een paar dagen liggen. De jongetjes van beide boten hebben elkaar gevonden. De grote labrador van het speelkameraadje blijft rustig liggen dicht in de buurt waar de kinderen spelen. Hij houdt een oogje in het zeil.

Uiteindelijk organiseren we weer benzine, maar besluiten om ons vakantieplan op te geven en terug te gaan richting Friesland. De volgende dag, met goed weer maar een ongunstige wind, vertrekken we op de motor richting Kampen. Tjalling en ik zitten in de kajuit, en amuseren ons met spelletjes. Na een paar uur varen zien we een restaurant en besluiten om pannenkoeken te gaan eten. We leggen aan en stappen van boord. Ik voel me nogal wiebelig op de benen, maar dat gaat nog wel, het is snel over. Voor Tjalling was het woelige water van de IJssel toch te veel geworden. Op het vasteland kan hij nog nauwelijks op zijn beentjes blijven staan, hij zwabbert wat heen en weer aan mijn hand en valt. Tand door de lip en een flinke huilbui. De schrik zit er goed in. Zijn vader neemt hem op de arm, het lipje een beetje depen en zachtjes over zijn hoofdje strijken. Het verdriet wordt minder. Eenmaal binnen is er afleiding genoeg voor Tjalling om zijn valpartij te vergeten. We nemen de tijd om uit te rusten van het woelige water, veroorzaakt door de stroming

en de kribben in de IJssel, waardoor de boot aardig slingerde. De pannenkoeken maken echter alles goed. Tjalling geniet er zichtbaar van en wij kunnen ook echt wel wat gebruiken. Uit veiligheidsoverweging hebben we voor Tjalling een degelijk tuigje gemaakt met een lange lijn. De kajuit binnen en de kuip buiten zijn zo'n beetje zijn speelruimtes. Hij is druk bezig met zijn eigen ontdekkingsreis: in de kuip op de bank klauteren, of aan een schoot trekken die om een lier zit. Als de bakskist een keer open staat, komt hij hierin terecht, maar kruipt er zelfstandig weer uit. Met zijn voetjes op de stootwillen en met beide handjes op de kuipvloer laat hij zich over de rand glijden. Het voelt voor hem als een overwinning. Verbaasd over zijn eigen kunnen gaat hij verder op onderzoek. Voor Tjalling is er stahoogte in de kajuit van de kolibrie als hij op de bank staat. Ik open een van de patrijspootjes in de boot. Hij gaat er voor staan. Even vindt Tjalling het een vreemd gevoel als de wind in zijn gezichtje blaast. Kennelijk vindt hij het toch leuk en doet het nog een paar keer. Als iemand ongemerkt op de voetspomp trapt, staat hij vol verwondering te kijken naar de waterstraal die in de afwasbak terechtkomt. Met zijn drinkbeker, een washand en wat water in de bak is hij voorlopig druk in zijn eigen wereldje.

Carrièreswitch

Maart 1979

Na zo'n anderhalf jaar blijkt de baan in Bosssdam niet zo veelbelovend te zijn. Hans solliciteert op een functie als docent in de telecommunicatie bij Siemens München. Hij reist een paar keer heen en weer, na goed overleg is er een akkoord. Hij gaat lesgeven over een deel van een grote telexcentrale, veel moderne elektronica en software. We besluiten de uitdaging aan te gaan en zullen naar München vertrekken.

Vakantie in München

April 1979

Tijdens de paasvakantie gaan we met z'n drieën met de auto naar München, om onze nieuwe wereld te verkennen. Het is prachtig weer. We zoeken een kleine camping in de buurt van München en zetten onze tent op. We gaan wat boodschappen doen en belanden middenin de Hauptstrasse van München. De buggy dient al snel als muilezel. Tjalling draagt een plastic zak, heeft het druk met kijken en het vasthouden van zijn Snoopy. Hij loopt even alleen een stukje verder en laat Snoopy dan vallen. Een lachende passant die op de rand van een plantenbak zit, slaat Tjalling gade en schiet hem te hulp. Samen zorgen ze ervoor dat Snoopy voor het grootste gedeelte in de plastic zak verdwijnt, behalve zijn snuit en oren. We kijken op een afstandje toe. Tjalling vindt het allemaal mooi geweest, stapt parmantig op ons af en helpt een handje mee met het duwen van de buggy.

Het is lekker weer en we gaan een dagje naar de dierentuin. Geen jas wel dikkere truien en alle drie een muts op voor herkenning. Tjalling neemt als vanzelfsprekend Snoopy mee, voor hem zijn kameraadje. Bij de eerste kennismaking met de dieren is Tjalling voorzichtig. We staan stil bij een ree die bijna net zo hoog is als Tjalling. Je ziet hem denken, dan durft hij het dier toch aan te raken. Een eindje verder zien we een jong bokje op een van de banken liggen. Tjalling loopt er direct op af en aait het beest, dat het gewillig ondergaat.

Hellabrun is een grote dierentuin, te groot om alles in een dag te bekijken. We hebben parkieten, giraffen, apen en een paar zeer grote oude schildpadden gezien. Na anderhalve week gaan we naar huis. De kennismaking met München is ons alle drie goed bevallen.

Woonruimte zoeken

Juli 1979

Een aantal weken later gaan we opnieuw naar München, nu om woonruimte te zoeken. We vertellen Tjalling dat hij gaat logeren bij opa en oma. Zeker fijn en gezellig voor hen en gemakkelijk voor ons. We brengen hem naar Utrecht en vertrekken voor enkele dagen naar München. Met af en toe een telefoontje kunnen we elkaar op de hoogte houden. We hebben wat tips gekregen voor het vinden van woonruimte in München. In de *Süddeutsche Zeitung* vinden we een appartement dat ons wat lijkt. We kunnen de volgende dag de woning bezichtigen. Het is een nieuwbouwappartement in Haar, een plaatsje ten oosten van München en goed bereikbaar met de S-bahn. We worden het eens met de eigenaar, en we kunnen er per 1 september intrekken. We zijn opgelucht dat we zo snel een woning hebben gevonden.

Afscheidsfeestje

Augustus 1979

Aan Tjalling leggen we zo goed mogelijk uit dat we gaan verhuizen. Jammer van de buurkinderen, want dat is onderling heel gezellig geworden. In deze veilige en zeer kindvriendelijke woonomgeving is Tjalling goed gewend.

Voor het vertrek naar München hebben we een feestje georganiseerd voor familie, vrienden en buurtbewoners. Tjalling voelt zich prima op zijn gemak en vindt afleiding genoeg. Het is zonnig weer en we kunnen lekker in de tuin zitten. Wat voel je op zo'n dag? In eerste instantie lijkt het een gewoon feestje zoals een verjaardag. Naar München vertrekken voelt niet echt als emigreren. Dat komt waarschijnlijk omdat we nog in Nederland zijn. Zo'n feestelijke dag zorgt vanzelf voor afleiding en gezelligheid. Bovendien is Duitsland niet

aan de andere kant van de wereld. Het is wel zo'n achthonderd kilometer rijden, ongeveer een hele dag. Zo af en toe flitst er een gezonde spanning door je lijf als je bedenkt dat we aan een geheel nieuwe toekomst gaan beginnen.

Als afscheid van zijn eerste vriendinnetjes krijgt Tjalling een dertigtal zelfgeschreven traditionele kinderliedjes mee, die we nog vaak zullen zingen.

Verhuizen naar Haar, Duitsland

Het is september geworden als we naar Haar verhuizen. We gaan met z'n drieën met de nachttrein naar München. In de couchette belandt Tjalling al snel in dromenland met zijn favoriete knuffel Snoopy naast zich. Van het geratel van de trein krijgt hij weinig mee. Op het station München stappen we in de S-Bahn naar de Mariënplatz, het centrum van München. Het is vroeg in de ochtend, een stralende zon en de drukte van alledag is duidelijk nog niet aanwezig. Daarna vertrekken we met de S-Bahn naar Haar. Als we aankomen, is de eigenaar van de woning aanwezig en overhandigt ons de sleutels. Hij loopt met ons door de woning. En ja, daar staan we dan, München, wereldstad, en nu? De ontdekkingsreis is begonnen. Een nieuwe wereld ligt voor ons open. De woning is helemaal leeg, er is nergens een kast te bekennen. De verhuizers zijn nog niet gearriveerd. Tjalling vraagt zich af waar hij moet slapen. We gaan eerst naar zijn kamer kijken, hij vindt het kennelijk goed zo. Dan lopen we op ons gemak door de andere ruimtes. Er zijn twee balkons aanwezig, een op het westen en een aan de zuidzijde van het appartement. De verhuiswagen arriveert na een uur, en dan staat het appartement al snel helemaal vol met spullen en verhuisdozen. Tjalling speelt verstoppertje achter de dozen en meubels, en vindt het prachtig.

De nieuw gebouwde appartementen zijn allemaal bewoond, we zijn zo'n beetje de laatsten die een woning op de tweede verdieping betrekken. Zo te merken lijkt het een internationaal gezelschap. Er wordt vooral Duits en Engels gesproken. Ook wonen er veel gezinnen met jonge kinderen, dat maakt dat er in korte tijd gemakkelijk contacten worden gelegd. De zandbak is altijd favoriet, zandgebakjes maken en ze een eind verderop weer laten vallen. Tjalling kijkt een beetje de kat uit de boom. Vooral als plotseling zijn Snoopy in de handen komt van een ouder jongetje die hem ook leuk vindt. Je ziet Tjalling denken: Wat moet ik nu beginnen? We proberen aan zijn speelkameraadje uit te leggen hoe het allemaal zit, waarna deze spontaan de knuffel weer teruggeeft.

Sinds we hier wonen, is Tjalling aardig vertrouwd geraakt met de kinderen in de buurt.

We maken regelmatig een ommetje. Als hij op zijn gele driewieler zit, sleept hij aan een touw zijn speelgoedvrachtwagen achter zich aan. Hij stopt bij het appartement waar we wonen en wijst met zijn vingertje naar het tweede balkon. "Ja, daar wonen we."

Contacten in die tijd

In het appartement boven ons woont de fam. Hendrix met twee kinderen. Voor Tjalling is het leuk om vriendjes in de buurt te hebben. Schoentjes uit, pantoffeltjes aan en lekker spelen. Links naast ons woont Frau Bülke die ons verwent met Kaffee und Kuchen. Een etage hoger woont een Duits gezin met twee kleintjes met wie het goed klikt. Beneden ons woont een Engels stel met een zoontje.

Inmiddels hebben we een auto gekocht. Onze eerste rit is een dagje op en neer naar Ehrwald in Oostenrijk. We bezoeken